

L N B

L A T V I J A S
N A C I O N Ā L Ā
B I B L I O T Ē K A

Latvijas Nacionālās bibliotēkas darbības publiskais pārskats

2014. gads

Latvijas Nacionālā bibliotēka

2015

Saturs

1.	Pamatinformācija	4
1.1.	Iestādes juridiskais statuss un darbības mandāts	4
1.2.	Galvenie darbības virzieni, mērķi un uzdevumi	4
1.3.	Galvenie uzdevumi 2014. gadā	6
2.	Finanšu resursi un iestādes darbības rezultāti	7
2.1.	Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums	7
2.2.	ES un citu ārvalstu fondu un programmu finansēti projekti	8
2.3.	Saņemtie ziedojumi un dāvinājumi	9
2.4.	Galvenās aktivitātes, to mērķi un sasniegtie rezultāti	9
2.5.	Veiktie pētījumi	17
2.6.	Pakalpojumi	18
2.7.	Uzlabojumi institūcijas vadībā un organizācijā	22
3.	Personāls	22
4.	Komunikācija ar sabiedrību	23
5.	Plānotie pasākumi 2015. gadā	24

Lietotie saīsinājumi

Saīsinājums	Apraksts
Aleph	Integrētā bibliotēku informācijas sistēma
EBLIDA	<i>The European Bureau of Library, Information and Documentation Associations</i> (Eiropas Bibliotēku informācijas un dokumentācijas asociācija)
EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
Europeana	Eiropas digitālā bibliotēka
ETQI	Projekts "Efektīva mācību metožu izmantošana kvalifikācijas paaugstināšanai bibliotēku nozarē" (<i>Effective training tools application to qualification improvement in library sector</i>)
IT	Informācijas tehnoloģija
ISBN	<i>International Standard Book Number</i> (starptautiskais grāmatu standartnumurs, ko izmanto monogrāfijas tipa izdevumiem)
ISMN	<i>International Standard Music Number</i> (starptautiskais nošizdevumu standartnumurs, ko izmanto nošizdevumu identifikācijai)
ISNI	<i>International Standard Name Identifier</i> (Starptautisko vārdu/nosaukumu standartidentifikators)
ISSN	<i>International Standard Serial Number</i> (starptautiskais seriālizdevumu standartnumurs)
KISC	Kultūras informācijas sistēmu centrs
KM	Latvijas Republikas Kultūras ministrija
LNA	Latvijas Nacionālais arhīvs
LNB	Latvijas Nacionālā bibliotēka
LNDB	Latvijas Nacionālā digitālā bibliotēka
LU	Latvijas Universitāte
Moodle	E-mācību vide
RDA	<i>Resource Description and Access</i> (aprakstošo metadatu standarts)
RFID	<i>Radio Frequency Identification</i> (radiofrekvenciālā identificēšana)
UDK	<i>Universal Decimal Classification</i> (bibliogrāfiskā klasifikācijas sistēma)
UIC	Uzziņu un informācijas centrs
VIAF	<i>Virtual International Authority File</i> (Virtuālā Starptautiskā autoritatīvā datne)
VKKF	Valsts Kultūrkapitāla fonds

1. Pamatinformācija

1.1. Iestādes juridiskais statuss un darbības mandāts

Latvijas Nacionālā bibliotēka ir tiešās pārvaldības organizācija un atrodas Kultūras ministrijas pārraudzībā, kas darbojas saskaņā ar likumu “Par Latvijas Nacionālo bibliotēku”, 2006. gada 30. maija Ministru kabineta noteikumiem Nr.436 “Latvijas Nacionālās bibliotēkas nolikums” un citiem Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem.

Likums “Par Latvijas Nacionālo bibliotēku” nosaka, ka LNB ir Latvijas Republikas vispārpieejama universāla zinātniskā bibliotēka, kas kalpo visas nācijas intelektuālajai attīstībai; visu Latvijas Republikas iespieddarbu glabātāja, nacionālo bibliogrāfisko resursu veidotāja un valsts bibliotēku sistēmas attīstības centrs, Latvijas Republikas nacionālās bagātības sastāvdaļa; LNB krājumi un datubāzes ir vispārpieejams valsts īpašums. LNB pārstāv Latviju ar bibliotēku darbu saistītajās starptautiskajās organizācijās, piedalās nozares starptautisko programmu izstrādē un īstenošanā, starpvaldību un tiešajos līgumos noteiktajā kārtībā sadarbojas ar ārvalstu bibliotēkām.

Saskaņā ar “Bibliotēku likumu” bibliotēkām, tai skaitā LNB, ir šādas funkcijas:

- Veikt pasaules kultūras mantojuma – iespieddarbu, audiovizuālo izdevumu, rokrakstu un citu dokumentu – uzkrāšanu, sistematizēšanu, katalogizēšanu, bibliografēšanu un saglabāšanu;
- Nodrošināt bibliotēkas krājumā esošās informācijas publisku pieejamību un izmantošanu un sniegt bibliotēkas pakalpojumus.

Saskaņā ar likumu „Par Latvijas Nacionālo bibliotēku” LNB ir šādas pamatfunkcijas:

- Veidot nacionālo publikāciju krājumu, nodrošināt tā izmantošanu un pastāvīgu saglabāšanu nākamajām paaudzēm;
- Veidot Latvijas attīstībai nozīmīgu ārvalstu publikāciju krājumu un nodrošināt tā izmantošanu;
- Atbildēt par nacionālās bibliogrāfijas attīstību un organizēt un veidot Latvijas bibliotēku kopkatalogu sistēmu;
- Veicināt valsts bibliotēku attīstību, to efektīvu un lietderīgu darbību, sekmēt nozares teorētisko un lietišķo attīstību.

Saskaņā ar “Obligāto eksemplāru likumu” LNB ir tiesības un pienākums saņemt un saglabāt visus Latvijas iespieddarbus, nekonvencionālo literatūru, elektroniskos izdevumus un tiešsaistes publikācijas.

1.2. Galvenie darbības virzieni, mērķi un uzdevumi

Lai īstenotu funkcijas, kas LNB deleģētas normatīvajos aktos, un realizētu LNB misiju un vīziju, LNB īsteno darbību sešos galvenajos darbības virzienos:

1. LNB kā sabiedrībai atvērta kultūras, zinātnes un izglītības centrs.

Mērķis: kļūt par ikvienam pieejamu modernu pasaules līmeņa informācijas, izglītības, zinātnes, kultūras un komunikācijas centru, nodrošinot pozitīvu jaunās ēkas apmeklējuma pieredzi.

Uzdevumi:

- 1.1. Nodrošināt pozitīvu jaunās ēkas apmeklējuma pieredzi;
- 1.2. Rīkot augstvērtīgas bibliotēkas norises;
- 1.3. Nodrošināt platformu sadarbības partneru norisēm.

2. LNB tradicionālā un elektroniskā krājuma attīstība.

Mērķis: nodrošināt pēc iespējas pilnīgāku nacionālā krājuma vākšanu un ilgtermiņa saglabāšanu kā tradicionālā, tā digitālā formā, kā arī mērķtiecīgu un kvalitatīvu nozaru un speciālo krājumu attīstību.

Uzdevumi:

- 2.1. Nodrošināt pēc iespējas pilnīgāku nacionālā krājuma vākšanu;
- 2.2. Mērķtiecīgi un kvalitatīvi attīstīt nozaru un speciālos krājumus;
- 2.3. Veikt krājuma digitalizāciju un būtiski palielināt LNDB pieejamo resursu apjomu;
- 2.4. Nodrošināt digitālā un fiziskā krājuma ilgtermiņa saglabāšanu.

3. Nacionālā bibliogrāfisko datu un zināšanu organizācijas sistēma.

Mērķis: attīstīt un organizēt digitālajā vidē nacionālo publicēto mantojumu aprakstošos datus, autoritatīvos datus un kontrolētās vārdnīcas, iespējami kvalitatīvi nodrošinot lasītāju meklēšanas un resursu identifikācijas vajadzības.

Uzdevumi:

- 3.1. Nodrošināt aprakstošo metadatu kvalitāti un plašu aptvērumu, bagātināt bibliotēkas datus no ārējiem datu avotiem un radīt jaunus datu pakalpojumus;
- 3.2. Attīstīt kontrolētās vārdnīcas un pilnveidot bibliotēku zināšanu organizācijas sistēmu;
- 3.3. Nodrošināt LNB datu atbilstību mūsdienu prasībām un attīstības tendencēm.

4. LNB informācijas pakalpojumi sabiedrībai.

Mērķis: nodrošināt kvalitatīvus un dažādu mērķgrupu vajadzībām atbilstošus informācijas pakalpojumus kā bibliotēkas telpās, tā digitālajā vidē.

Uzdevumi:

- 4.1. Nodrošināt augstu pakalpojumu kvalitāti, uzsākot darbu jaunajā ēkā;
- 4.2. Attīstīt pakalpojumus atbilstoši mērķgrupu vajadzībām;
- 4.3. Attīstīt bibliotēkas sniegtos e-pakalpojumus.

5. LNB kā nacionāls un starptautisks starpnozaru kompetences centrs.

Mērķis: attīstīties kā bibliotēku un grāmatniecības nozares līderiem, sniegt bibliotēku sistēmai nepieciešamos atbalsta pakalpojumus un attīstīties kā starpnozaru kompetences centram digitalizācijas jomā.

Uzdevumi:

- 5.1. Būt Latvijas bibliotēku sistēmas līderim;
  - 5.2. Attīstīt LNB kā atmiņas institūciju sadarbības platformu un starpnozaru kompetenču centru Latvijas un starptautiskajā mērogā;
  - 5.3. Attīstīt LNB kā letonikas, nacionālās identitātes, informācijas un kognitīvo zinātņu pētniecības centru, kā arī kā bāzi nacionālās kultūras pētniecībai un digitālo humanitāro zinātņu infrastruktūras izveides līderi;
  - 5.4. Veicināt grāmatniecības attīstību un stiprināt sadarbību ar izdevējiem.
6. LNB kā mūžizglītības, rakstpratības un informācijpratības centrs.

Mērķis: atbalstīt sabiedrības rakstpratības, informācijpratības un mūžizglītības attīstības procesus.

Uzdevumi:

- 6.1. Atbalstīt rakstpratības uzlabošanu;
- 6.2. Atbalstīt informācijpratības uzlabošanu;
- 6.3. Atbalstīt mūžizglītību.

1.3. Galvenie uzdevumi 2014. gadā

Jaunās LNB ēkas pārvaldīšanas funkciju izpildes uzsākšana, t.sk. ēkas apsaimniekošanas nodrošināšana, ēkas inženiertehnisko sistēmu, vājstrāvas un IKT aprīkojuma ekspluatācijas uzsākšana.

LNB krājuma un aprīkojuma pārvešana uz jauno ēku, izvietošana, šobrīd izmantoto ēku atbrīvošana.

Esošo pakalpojumu pielāgošana sniegšanai jaunajā ēkā un to sniegšanas uzsākšana.

Jaunu pakalpojumu izveide un sniegšanas uzsākšana, t.sk. konferenču, izstāžu u.c. publisko pasākumu organizēšana un konferenču, izstāžu telpu un to infrastruktūras izmantošanas pakalpojumu sniegšana.

LNB telpu pielāgošana Latvijas prezidentūras ES Padomē vajadzībām un ar to saistīto apgrūtinājumu LNB un tās pakalpojumu pieejamībai ietekmes mazināšana.

Jaunu attīstības iniciatīvu īstenošana, t.sk. Latvijas Nacionālās enciklopēdijas izstrādes uzsākšana un formālas atbildības uzņemšanās par kultūras mantojuma digitalizācijas procesiem Latvijas Republikā.

RDA aprakstīšanas metožu ieviešanas uzsākšana un LNB autoritatīvo datu sistēmas attīstīšana.

Latvijas digitāli radītā kultūras mantojuma komplektēšanas paplašināšana.

LNB zinātniskās darbības attīstīšana, ņemot vērā Latvijas zinātnisko institūciju zinātniskās darbības starptautiskās novērtēšanas rezultātā saņemtos ieteikumus.

Jauna LNB likuma sagatavošana.

2. Finanšu resursi un iestādes darbības rezultāti

2.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums

LNB finansējums noteikts saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2014. gadam".

Nr.	Finansiālie radītāji	2013. gads, EUR (faktiskā izpilde)	2014. gads, EUR	
			Apstiprināts likumā	Faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	5 920 341	8 966 392	12 764 158
1.1.	dotācijas	5 771 277	8 652 296	12 307 731
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	37 082	152 287	319 150
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	59 061	55 612	31 080
1.4.	ziedojumi un dāvinājumi	52 921	106 197	106 197
2.	Izdevumi (kopā)	6 107 229	9 022 448	11 070 367
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	5 542 743	8 282 863	9 030 695
2.1.1.	kārtējie izdevumi	5 044 803	8 220 877	9 004 089
2.1.2.	procentu izdevumi	-	-	-
2.1.3.	subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti	143 135	46 334	10 954
2.1.4.	kārtējie maksājumi Eiropas Kopienas budžetā un starptautiskā sadarbība	15 652	15 652	15 652
2.1.5.	uzturēšanas izdevumu transferti	7 403	-	-
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	564 486	1 945 567	1 632 291

Īstenotās valsts budžeta programmas un apakšprogrammas

21.00.00 – Kultūras mantojums.

22.04.00 – Latvijas Nacionālās bibliotēkas projekta īstenošana.

22.05.00 – Kultūras projekti un investīcijas – Valsts vienotā bibliotēku informācijas sistēma.

62.06.00 – ERAF projektu un pasākumu īstenošana – ERAF projektu un pasākumu īstenošana 2007-2013.

70.07.00 – Eiropas Savienības Rīcības programma mūžizglītības jomā 2007.-2013.gadam un Eiropas Savienības augstākās izglītības sadarbības programmas *Tempus* un *Erasmus Mundus*.

70.11.00 – Dalība Eiropas Savienības izglītības sadarbības projektos.

73.06.00 – Pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansētie projekti.

99.00.00 – Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem.

ZD – Ziedojumi un dāvinājumi.

2.2. ES un citu ārvalstu fondu un programmu finansēti projekti

2014. gadā LNB uzsāka un turpināja realizēt sekojošus ES struktūrfondu un programmu un citu ārvalstu fondu un programmu finansētus projektus:

- 2014. gadā pabeigts īstenot ERAF projektu “Digitālās bibliotēkas pakalpojumu attīstība”.
- Uzsākta projekta “Europeana Skaņuieraksti” (Eiropas Konkurētspējas un inovācijas ietvarprogrammas Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas politikas atbalsta programmas) realizācija, kura galvenais mērķis ir palielināt audio un ar audio saistītu objektu skaitu digitālajā bibliotēkā *Europeana*. Projekta realizācija turpināsies līdz 2017. gadam. 2014. gadā ir uzsākta Latvijas digitalizēto skaņu plašu ierakstu apstrāde un metadatu izveide, kā arī nodrošināta projekta publicitāte.
- Turpināta “Europeana Laikraksti” (Eiropas Konkurētspējas un inovācijas ietvarprogrammas Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas politikas atbalsta programmas) projekta realizācija, kas noslēgsies 2015. gada 31. martā. Projekta galvenais mērķis ir radīt vienotu piekļuvi Eiropas digitalizētajiem laikrakstiem un 2014. gadā publicēta vietne <http://www.europeana-newspapers.eu/>, kurā pārlūkjamā 991 dažādu nosaukumu laikraksti kopā 11 202 411 lapaspusē apjomā, no kurām nepilns pusmiljons lapaspusē ir Latvijā izdoti laikraksti.
- Pabeigta projekta “Europeana Awareness” (Eiropas Konkurētspējas un inovācijas ietvarprogrammas Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas politikas atbalsta programmas) realizācija, kura galvenais mērķis bija *Europeana* atpazīstamības veicināšana, īstenošana.
- 2014. gadā projektā „Bibliotēkas – mūžizglītības rezultātu izmantotājas un izplatītājas - atbalsts Mūžizglītības programmas rezultātu ilgtspējai” (Di-XL) (ES Mūžizglītības programma) veikta mūžizglītības organizāciju un bibliotēku sadarbības modeļa testēšana, apkopotā labās prakses piemēri 5 konsorcijs valstīs, sagatavots metodiskais materiāls modeļa pielietošanai. Metodiskais materiāls publicēts partnervalstu un angļu valodās, ar materiālu un projekta rezultātiem iepazīstinātas visas partnervalstu un ES valstu nacionālās bibliotēkas un Mūžizglītības programmas nacionālās aģentūras. Organizēta projekta noslēguma konference ar plašu Eiropas valstu bibliotekāru un mūžizglītības sektoru dalībnieku piedalīšanos.
- Projektā “Efektīva mācību metožu izmantošana kvalifikācijas paaugstināšanai bibliotēku nozarē” (ES Mūžizglītības programma) 2014. gadā notikusi mācību materiālu izstrāde mācībām bibliotēkzinātnes un IT prasmju moduļos, veiktas plānošanas sanāksmes, izstrādāta mācību vide MOODLE, kurā 2015. gadā tiks apkopoti izstrādātie mācību materiāli. Latvijā jau 2013. gadā apmācīti treneri/pasniedzēji IT prasmju moduļos, 2014. gadā notikuši semināri mācību vielas atkārtošanai pirms pilotprojektiem, šajos moduļos notikuši 80% pilotprojekti. Pilotprojekti bibliotēkzinātnes (informācijas resursu pārvaldības un mārketinga) moduļos paredzēti 2015. gadā.
- Ar Ziemeļu Ministru padomes Ziemeļvalstu un Baltijas valstu mobilitātes programmas „Valsts administrācija” atbalstu realizēts projekts “Profesionālās pieredzes apmaiņa starp

dažādām inovatīvām kultūras institūcijām”, apmeklējot Dānijas Nacionālo bibliotēku, koncertu halli un konferenču centru Harpa (Īslande, Reikjavīka) un Īslandes Nacionālo bibliotēku pieredzes un zināšanu pārnesi.

- Īstenots Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas finanšu instrumenta 2009.–2014.gada perioda programmas „Pētniecība un stipendijas” divpusējās sadarbības fonda sagatavošanas vizīšu projekts sadarbībā ar Trondheimas Universitāti (Norvēģija) “Digitālā teksta formāta un multimediju formāta ietekme uz mācīšanos bērniņā: daudzdimensionāla pieeja”.

2.3. Saņemtie ziedojumi un dāvinājumi

Fizisko personu ziedojumi – nav.

Juridisko personu ziedojumi:

Ziedotājs	Summa (EUR)	Mērķis
Latvijas Nacionālās bibliotēkas Atbalsta biedrība	74 042,79	Finansiāls atbalsts koncertflīģeļa <i>Steinway & Sons</i> iegādei.
Borisa un Ināras Teterevu fonds	15 000,00	Mākslas izdevumu kolekcija “Izcilie mākslas meistari: pagātne un mūsdienas LNB Mākslas lasītavas krājumam”.
Dānijas Kultūras institūts	6 716,91	Stendera globusa transportēšana un apdrošināšana.
Friedrich-Ebert-Stiftung E.V.	6 000,00	Atbalsts izstādes “Mana, tava, mūsu Rīga pirms simts gadiem” informatīvo materiālu izveidei.
Latvijas Bibliotekāru biedrība	3 699,46	Atbalsts izstādei “Kurzemes hercogu bibliotēka”.
Latvijas Nacionālās bibliotēkas Atbalsta biedrība	600,00	Atbalsts I. Daugules-Balodes komandējumam uz Kopenhāģenu, Dānijā, 01.-05.04.2014.
Latvijas Nacionālās bibliotēkas Atbalsta biedrība	138,00	Atbalsts S. Valtīņas komandējumam uz Kopenhāģenu, Dānijā, 20.-22.01.2014.
Kopā:	106 197,16	

2.4. Galvenās aktivitātes, to mērķi un sasniegtie rezultāti

LNB darbības galvenos mērķus un sasniedzamos rezultātus nosaka 2014. gada sākumā pieņemtā “Latvijas Nacionālās bibliotēkas darbības stratēģija 2014.-2018. gadam”.

1. darbības virziens: LNB kā sabiedrībai atvērts kultūras, zinātnes un izglītības centrs.

2014. gada 9. jūnijā tika pieņemta ekspluatācijā LNB jaunā ēka un LNB infrastruktūras 1.A kārtā (ārējie inženiertīkli), kā arī pabeigti bibliotēkas aprīkošanas darbi, nodrošinot LNB darbības uzsākšanu jaunajā ēkā. 29. augustā organizēta svinīga LNB jaunās ēkas inaugurācijas ceremonija.

Tika veikta krājumu pārvešanai uz jauno ēku, tai skaitā izveidots brīvpieejas krājums un īstenoti ēkas atklāšanas pasākumi:

- 18. janvāris – akcija “Grāmatu draugu ķēde” grāmatu nodošanai no rokas rokā no LNB vecās uz jauno ēku;

- 14. aprīlis – uzsākta LNB grāmatu krājuma pārvietošana uz jauno ēku, kopā 6 mēnešu laikā tika pārvests vairāk nekā 3 000 000 krājuma vienību, atbrīvojot piecas bibliotēkas vēsturiskās ēkas – Jēkaba ielā 6/8, Anglikāņu ielā 5, K. Barona ielā 14, K. Barona ielā 3 un Tērbatas ielā 75;
- 12. jūnijs – 15. jūnijs LNB ver durvis pirmajam lasītājam, norisinās bibliotēkas krājumu un pakalpojumu popularizācijas programma “Kaskādes”;
- 26. jūnijs – 13. septembris – komunikācijas kampaņa “Fiziskā un digitālā LNB atklāšanas lentes griešana”;
- 25. – 29. augusts – Gaismas pils atklāšanas nedēļa;
- 28. augusts – Gaismas pils atklāšanas norise “Novadu diena”;
- 29. augusts – LNB jaunās ēkas pieņemšanas ceremonija, inaugurācija un publiska aktivitāte pie Gaismas pils “Salasīšanās”.

Pēc jaunās ēkas atvēršanas tika būtiski paplašināts ekskursiju pakalpojums – jaunajā ēkā tika novadītas ekskursijas 1 686 interesentu grupām, t.sk. 345 grupām svešvalodās (angļu, krievu, vācu), kurās piedalījās kopā 50 500 dalībnieki, t.sk. 4 245 viesi no citām valstīm.

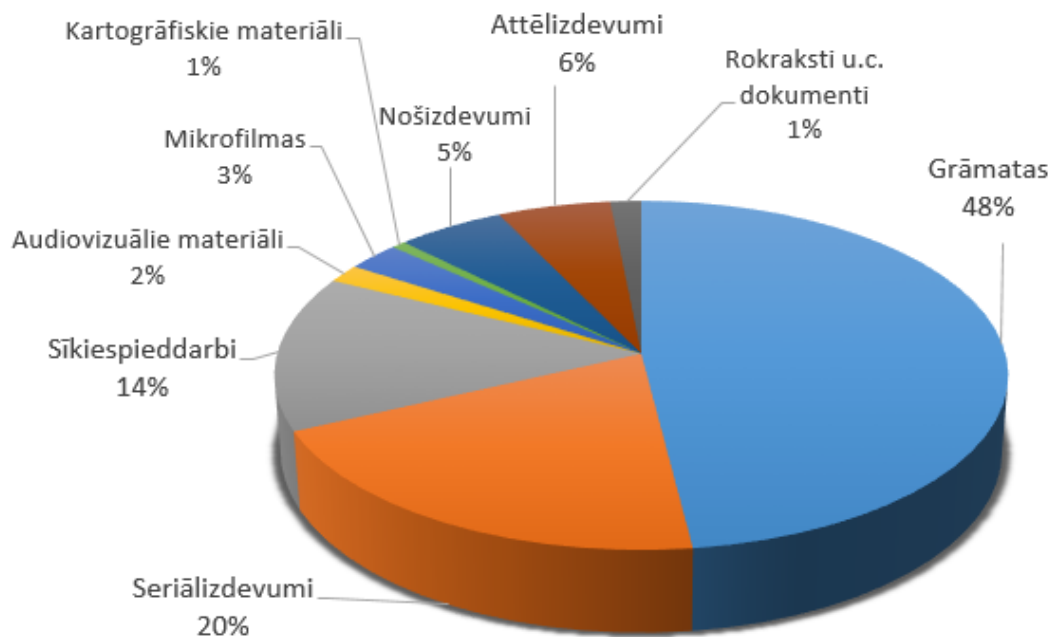
2014. gadā LNB jaunajā ēkā notika ievērojams skaits kultūras pasākumi: 59 izstādes, 21 koncerts, vairāk kā 80 konferences, semināri, diskusijas, lasījumi un grāmatu atvēršanas pasākumi, kurus apmeklēja aptuveni 300 000 dalībnieku.

Nr.	Rādītāji	2013. gadā	2014. gadā	
			Plānots	Realizēts
1.	Kultūras un zinātnes pasākumu (izstādes, konferences, izrādes, kino u.c.) apmeklētāji (kopējais skaits).	9 000	28 800	300 000
2.	Kultūras un zinātnes pasākumi (kopējais skaits).	98	160	172

2. darbības virziens: LNB tradicionālā un elektroniskā krājuma attīstība.

Krājuma attīstībā kā nozīmīgākais sasniegums ir vērtējama krājuma sekmīga pārvešana uz jauno ēku un izvietošana mūsdienīgi aprīkotās krātuvēs un brīvpieejā. Kaut arī krājuma pārvešana un pārvākšanās kopumā no 5 dažādām vecajām ēkām bija sarežģīts plānošanas un loģistikas uzdevums, pilnībā netika pārtraukts neviens no krājuma darba virzieniem, t.sk. krājuma izvērtēšana (izslēgšana), restaurēšana.

Kopējais LNB krājums (01.01.2015.) – 4 114 548 vienības. 2014. gadā LNB krājums papildināts ar 45 534 vienībām, tai skaitā 19 422 grāmatām, 13 353 periodisko izdevumu vienībām un 12 759 speciālo izdevumu vienībām (notis, kartes, rokraksti u.c.). Veikta 583 krājuma vienību restaurācija. Krājumā iekļautas 14 583 obligāto drukāto eksemplāru vienības un 885 e-obligāto eksemplāru vienības. E-obligāto eksemplāru krājums pieaudzis līdz 1 778 vienībām, no kurām 1 721 ir e-grāmatas.

1. grafiks. LNB krājuma sadalījums pa izdevumu veidiem (% no kopējā vienību skaita).

2014. gadu var vērtēt kā nozīmīgu pavērsiena gadu e-resursu krājuma attīstībā: līdz pagājušam gadam krājuma uzskaitē atsevišķi tika izdalītas e-grāmatas, kopš 2014. gada ir uzsākta Latvijas speciālo e-izdevumu komplektēšana. LNB elektroniskajā krājumā jau ir 2 256 vien. (e-grāmatas, e-audiovizuālie izdevumi, e-kartogrāfiskie izdevumi u.c.). Ir uzsākta vairāk kā 10 jaunu datubāzu abonēšana, t.sk. vairāku prestižu izdevēju (*Sage, Wiley, Gale*), pētniecības atbalstam īpaši noderīga datubāze - *ProQuest Dissertations & Theses Global Full Text*. Ir iegādāti 2 jauni digitālie arhīvi - *Baltic Bibliographical Archive*, laikraksts *Financial Times (1888-2010)*. Uzsākta meklēšanas rīka *EBSCO Discovery Service* abonēšana, kas ļauj sasaitīt visus abonētos resursus vienā meklēšanas sistēmā.

2014. gadā uzsākts regulārs darbs ar ziņu portālu (*Apollo.lv, Delfi.lv, TvNet.lv*) rakstu vākšanu un apstrādi.

Sakarā ar jaunās ēkas atklāšanu tika saņemti vairāki lieli dāvinājumi: ar Vācijas vēstniecības atbalstu saņemts vācu izdevēju mākslas grāmatu un katalogu dāvinājums, Valda Villeruša latviešu seniespiedumu kolekcija, Pētera Betgera (Vācija) gravīru dāvinājums, Oskara Stroka arhīva dāvinājums u.c., kopumā dāvinājumā saņemts gandrīz 10 000 vienību jeb 22 % no visiem jaunieguvumiem.

Kopumā ir saglabājušās jau iepriekšējos gados aizsākušās, pozitīvi vērtējamās krājuma attīstības tendences – ļoti būtisks e-resursu pieaugums, grāmatu skaita pieaugums (42 % no visiem jaunieguvumiem), valodu ziņā – 44 % jaunieguvumu ir latviešu valodā, vienmērīgāks ir pieaugums dažādās svešvalodās (angļu, krievu, vācu).

Lai kvalitatīvi papildinātu LNB krājumu, tika turpināti vairāki sadarbības projekti: ar LU par Baltijas Austrumārijas pētniecības centra bibliotēku (*AsiaRes*) – tika organizēta *AsiaRes* krājuma pārvešana uz LNB jauno ēku, uzsākta krājuma organizācija, kārtošana. Tika turpinātas sarunas ar ASV

vēstniecību par kolekcijas izvietojumu LNB jaunajā ēkā. Tika sagatavots pieteikums Borisa un Ināras Teterevu fondam un iegūts 30 000 eiro grants LNB Mākslas lasītavas krājuma attīstībai.

2014. gadā digitalizēts 4 000 drukātā kultūras mantojuma vienību (kopā 24 000 lappuses) un 1 407 audioieraksti ar kopējo hronometrāžu 81 stundas, ir uzsākts e-pakalpojums “Digitalizācija pēc pieprasījuma”, kas lasītājiem nodrošina iespēju interneta vidē pasūtīt un saņemt LNB krājumā esošu vienību digitālās kopijas.

Krājuma cirkulācijā ieviesta RFID sistēma.

Nr.	Rādītāji	2013. gadā	2014. gadā	
			Plānots	Realizēts
1.	LNB krājumā esošo obligāto eksemplāru krājuma pieaugums (skaits gadā).	23 416	28 500	15 468
2.	LNB krājumu pieaugums (jauniegvumu skaits gadā).	48 093	44 000	46 771
3.	Rasnotās vietnes (skaits kopā).	1 600	1 800	3 686
4.	Abonētās datubāzes (skaits kopā).	30	32	46
5.	E-grāmatu krājuma pieaugums (skaits kopā).	1 020	1 500	2 199
6.	Krājumu digitalizācija (digitalizēto vienību skaits kopā):	4 400 000 ¹	4 500 000	4 520 999
	- teksta materiāli (skenēti, lpp.);			
	- attēli (skenēti, vien.);	10 542	n/d	12 718
	- audioieraksti (skaņu celiņi).	446	2 000	1 980
7.	Restaurētās krājuma vienības (skaits gadā).	480	500	583

3. darbības virziens: Nacionālā bibliogrāfisko datu un zināšanu organizācijas sistēma.

2014. gadā nacionālajā bibliogrāfijā izveidoti 101 862 ieraksti, nacionālajā tēzaurā un autoritatīvajā datu bāzē izveidoti 11 277 ieraksti, nacionālajā kopkatalogā rediģēti 129 320 ieraksti, rekatalogizēti 2 710 ieraksti un indeksēti – 23 245 ieraksti, kā arī izdevējiem piešķirti 3 299 ISBN standartnumuri, 222 ISMN standartnumuri, 69 ISSN standartnumuri un 613 UDK šifri.

Uzlabots pakalpojums lietotājiem: sistēmā *Aleph* radīta vienota saskarne piekļuvei nacionālajai bibliogrāfijai, radot iespēju meklēt konkrētos resursu veidos no viena punkta: grāmatās, seriālizdevumos, rakstos presē, kartēs, notīs, videoierakstos, skaņu ierakstos, attēlizdevumos, sīkiespieddarbos, e-resursos, letikas materiālos.

Kvalitātes uzlabojumi: izveidotas jaunas e-grāmatu; e-seriālizdevumu aprakstu, kā arī personu un institūciju autoritatīvo ierakstu veidošanas metodikas, – visos gadījumos tuvinoties RDA un palielinot sniegtās informācijas apjomu par Latvijas resursiem, personām un institūcijām.

LNB autoritatīvie dati ieguvuši starptautiski unikālos VIAF un daļa (70%) ISNI identifikatorus, kas ir solis saistīto datu risinājumu virzienā, kā arī veicina Latvijas autoritatīvo datu starptautisku apriti. Tādējādi ir ietaupīti līdzekļi (~2,5 milj. EUR), jo ISNI piešķiršana ir maksas pakalpojums (1

¹ Aptuveni dati.

ISNI ~25 USD). VIAF nodoti 15 8804 autoritatīvie ieraksti, no iesniegtajiem datiem atpakaļ ar ISNI numuru saņemti 114 999 ieraksti.

Jaunā saturiskā un vizuālā kvalitātē publicēts ikgadējais krājums “Latvijas izdevējdarbības statistika 2013” (iepriekšējais nosaukums: “Latvijas prese”).

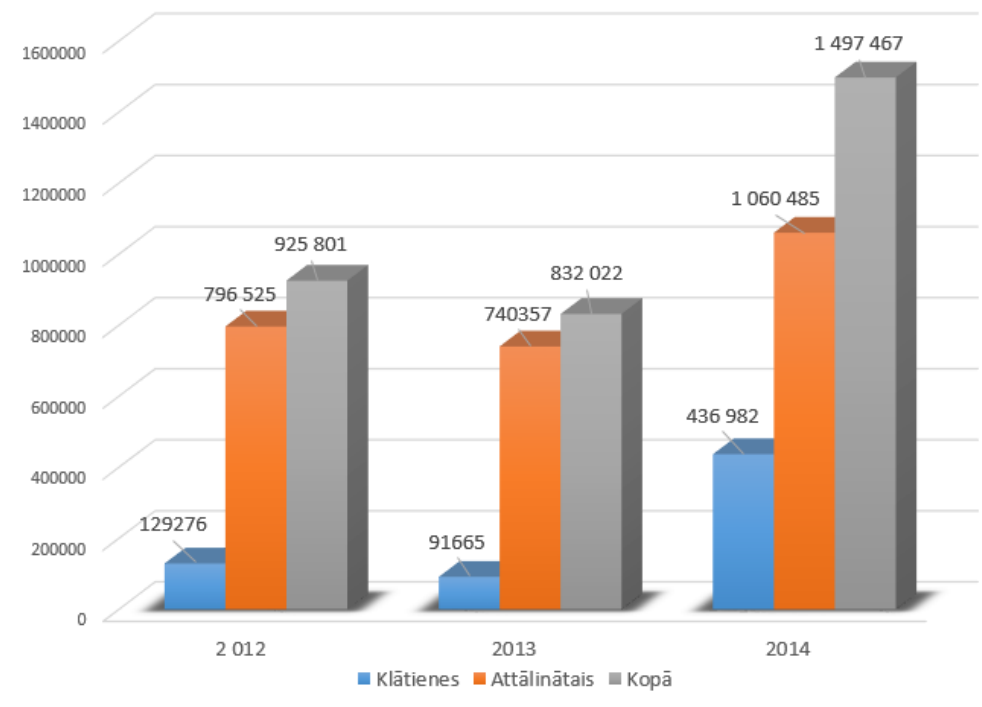
Sagatavots un publicēts raksts ASV “Journal of Library Metadata” “RDA: From Strategy to Experiments and Implementation in Latvia (Including an Overview of the Situation in the Baltic States)” (RDA- no stratēģijas līdz eksperimentiem un ieviešanai Latvijā). Šis raksts daļēji raksturo LNB vīziju datu jomā.

Bibliogrāfijas institūta darbinieki 2014. gadā iniciējuši un uzsākuši realizēt projektu “Raiņa un Aspazijas mantojums 21. gadsimta sabiedrībai” sadarbībā ar arhīviem un muzejiem (bez papildus finansējuma), kā arī iesaistījušies „Informācijas un komunikāciju tehnoloģiju kompetences centra” ERAF projektā “Datu masīvu kvalitātes analizēšanas un uzlabošanas tehnoloģijas”.

Nr.	Rādītāji	2013. gadā	2014. gadā	
			Plānots	Realizēts
1.	Izveidotais iespieddarbu un elektronisko dokumentu ierakstu skaits LNB katalogā (skaits gadā).	30 650	30 000	22 072
2.	Nacionālās bibliogrāfijas izveide (ierakstu skaits gadā).	105 516	105 000	101 862
3.	Iespieddarbu un elektronisko dokumentu indeksēšana Kopkatalogā: - pievienoti priekšmeti (skaits gadā);	38 164	38 000	42 972
	- pievienoti UDK klasifikācijas indeksi (skaits gadā).	22 356	22 000	25 753
4.	Izveidoti autoritatīvie ieraksti (skaits gadā).	15 014	15 000	11 277
5.	Rediģēto ierakstu skaits (gadā).	n/d	n/d	129 320

4. virziens: LNB informācijas pakalpojumi sabiedrībai.

2014. gadā LNB ēku apmeklējuši 416 271 apmeklētāji, no tiem 344 596 lasītāji, kuriem izsniegtas 176 917 krājuma vienības. LNB digitālos resursus 1 055 600 reizes apmeklējuši 308 429 unikālie lietotāji, tostarp LNB tīmekļa vietni 186 694 unikālie lietotāji, digitālo kolekciju „Zudusī Latvija” – 153 356, digitālo kolekciju „Periodika.lv” – 51 569 unikālie lietotāji.

2. grafiks. LNB apmeklētāji (skaitis).

Tika sniegts ievērojams daudzums informācijas pakalpojumu: 45 967 uzziņas un konsultācijas, kā arī 2 711 uzziņas ar padziļinātu informācijas meklēšanu; 1 205 attālinātie informācijas pakalpojumi “Jautā bibliotēkām” un sniegta 1 142 profesionālās uzziņas bibliotēku nozarē.

Tika izveidots Klientu informācijas centrs – jauna tipa reģistratūra, jo līdz ar darba uzsākšanu jaunajā ēkā kardināli mainījies reģistratūras darba saturs – bez lasītāju reģistrācijas, lasītāju karšu izgatavošanas, kontroles un kases funkcijām sakarā ar ļoti lielo bibliotēkas apmeklētāju plūsmu un intensīvo publiskās zonas noslodzi ar dažādiem pasākumiem, reģistratūras darbiniekiem ļoti labi jāorientējas bibliotēkas struktūrā, funkcijās, ēkas infrastruktūrā, jābūt informētiem par visām bibliotēkas ēkā notiekošajām aktivitātēm.

Neskatoties uz pārcelšanos, lasītāju apkalpošana ne brīdi netika pārtraukta. Jaunajā ēkā lasītājiem tika nodrošināts jauns pakalpojums – brīvpieejas krājums Nozaru literatūras centra un Uzziņu informācijas centra lasītavās.

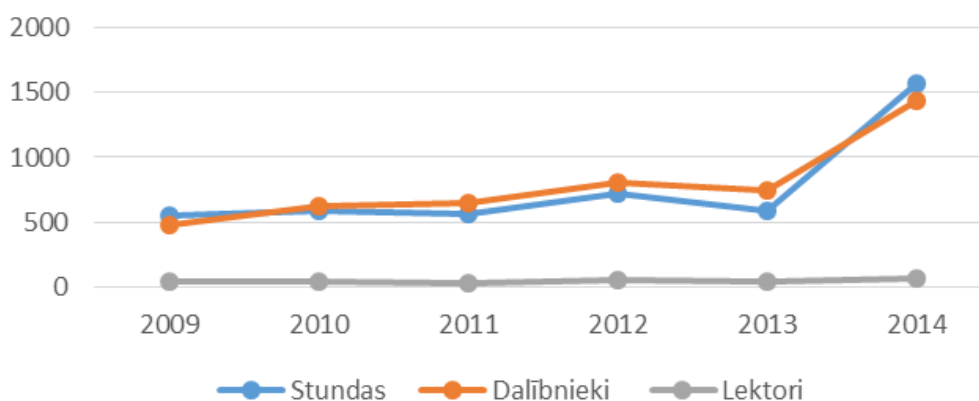
Kvalitatīvas izmaiņas notikušas lasītāju informācijpratības apmācībā, kas ir tieši saistītas ar mācību klases atvēršanu UIC Jāņa Pāvila II lasītavā. UIC rīcībā tagad ir mācību klase ar interaktīvo tāfeli un 17 ar datoriem aprīkotām lasītāju vietām, kur iespējams veikt kvalitatīvu apmācību procesu.

Nr.	Rādītāji	2013. gadā	2014. gadā	
			Plānots	Realizēts
1.	Kopējais LNB lasītāju skaits (reģistrēto lasītāju skaits gada beigās).	79 214	82 200	90 187
2.	Pirmo reizi reģistrēti klātienes lasītāji (skaits gadā).	2 231	3 000	13 847
3.	Klātienes apmeklējumi (skaits gadā).	91 665	95 000	416 271

4.	Izsniegtās fiziskā krājuma vienības (skaits gadā).	366 964	145 000	176 917
5.	Virtuālais bibliotēkas apmeklējums (lnb.lv, lndb.lv u.c. LNDB vietnes):	740 357	920 000	1 055 600
	- kopējais apmeklējums (skaits gadā);			
	- unikālie lietotāji (skaits gadā).	311 275	360 000	308 429

5. virziens: LNB kā nacionāls un starptautisks starpnozaru kompetences centrs.

LNB 2014. gadā īstenojusi 52 apmācības programmas 1 581 akadēmisko stundu apjomā, apmācot 1 283 bibliotēku speciālistus un īstenojot 40 profesionālās pilnveides pasākumus. Bērnu bibliotekāriem īstenoti 11 profesionālās pilnveides pasākumi, kurus apmeklēja 758 speciālisti. LNB īstenojusi 51 kultūrizglītības pasākumu, kurus apmeklēja 2 550 interesenti.

3. grafiks. LNB Mācību centra rādītāju dinamika 2009. – 2014. gadā.

Pilnveidotas nozares speciālistu profesionālās zināšanas par nozares aktualitātēm, politikas plānošanas dokumentiem un attīstības virzieniem, inovatīviem pakalpojumiem, labākās prakses pārnesi, novadpētniecības darba aktualitātēm, krājuma pārvaldības jautājumiem, autortiesību problemātiku u.c. Noorganizēti 32 nacionāla un reģionāla līmeņa profesionālās pilnveides pasākumi.

Mācību centrā notikusi 240 stundu 4 moduļu profesionālās pilnveides programmas “Informācijas un bibliotēku zinību pamati” aprobācija. Programmas pilnveidošanā un īstenošanā piedalījās 22 lektori un nodarbību vadītāji. Atskaites periodā 4 grupās programmu sekmīgi apguvuši un sertifikātus saņēmuši 59 cilvēki, daļēji apguvuši 4 cilvēki. Mācības uzsākušas divas jaunas grupas – 27 cilvēki. Saņemtas labas atsauksmes gan no mācību beidzēju, gan no darba devēju puses.

Notikusi pāreja uz jauno Moodle 2.7 versiju, līdz ar ko tiek ieviesta e-mācību vides macies.lnb.lv jaunā koncepcija, kur pirmā lapa tiek izmantota ne tikai e-mācību vajadzībām, bet arī kalpo kā Mācību centra visu aktivitāšu atspoguļošanas vietne. Uzsākta e-mācību vides satura un funkcionalitātes dokumentēšana. Pārskata periodā vietnē ir 604 reģistrētie lietotāji, no tiem 37 lektori un nodarbību vadītāji.

ETQI projekta ietvaros sadarbībā ar Baltijas Datoru Akadēmiju sekmīgi uzsākta zināšanu pārnese 6 IT moduļos, notikušas pilotgrupu mācības. Moduļi sagatavoti ilgtspējai, tiks iekļauti Mācību centra kursu plānā. Šos moduļus 2015. gadā varēs apgūt ne tikai LNB darbinieki, bet arī citu Latvijas bibliotēku darbinieki.

Izstrādātas divas programmas skolu bibliotekāriem: 16 stundu programma “Skolas bibliotēkas darba organizācija” un 4 stundu programma “Digitālie informācijas avoti un datubāzes. LNB digitālie resursi”. Gada sākumā tika izstrādāta arī 36 stundu programma “Skolēnu vispārējo kompetenču attīstība bibliotēkā”. Kopumā Mācību centra kursus 2014. gadā apmeklēja 284 skolu bibliotekāri.

VKKF kultūras projekta „Augstvērtīga tulkotā un oriģinālliteratūra bibliotēkās” ietvaros iepirkti un bibliotēkām sadalīti 52 nosaukumu izdevumi (kopā iepirkti 3 224 eksemplāri, kas sadalīti 55 bibliotēkām), savukārt Kultūras ministrijas programmas „Publisko bibliotēku kapacitātes stiprināšana grāmatu un citu izdevumu iegādē nacionālās identitātes un sabiedrības saliedēšanas veicināšanā” ietvaros apzināti, iepirkti un bibliotēkām sadalīti 27 nosaukumi izdevumu (kopā iepirkti 1 485 eksemplāri, kas sadalīti 55 bibliotēkām).

Nr.	Rādītāji	2013. gadā	2014. gadā	
			Plānots	Realizēts
1.	Īstenota nozares un starpnozaru darbinieku profesionālā pilnveide:	740	600	1 247
	- kursu dalībnieki (skaits gadā); - profesionālās pilnveides un kultūrizglītības pasākumu apmeklētāji (skaits gadā).	1 244	2 380	3 797
2.	Publikācijas drukātajos un elektroniskajos izdevumos (kopējais publikāciju skaits, t.sk. iesniegtas publicēšanai).	39	43	46
3.	LNB darbinieku referāti zinātniskās konferencēs (skaits).	11	15	31
4.	Pētnieciskais personāls (skaits kopā),	22	27	29
	- t.sk. ar zinātnisko (doktora) grādu (skaits).	8	10	9

6. virziens: LNB kā rakstpratības, informācijpratības un mūžizglītības centrs.

Īstenota LNB Bērnu literatūras centra lasīšanas veicināšanas programma „Bērnu un jauniešu žūrija”, kurā iesaistījās 700 bibliotēkas (t.sk. 43 latviešu diasporas centros ASV, Eiropā un Austrālijā) un vairāk nekā 17 tūkstoši jauno lasītāju. “Rīga 2014” programmas ietvaros tika organizēts karnevāla gājiens jauniešiem lasītājiem „Gribu iet uz bibliotēku”, kas pulcēja 1 500 dalībniekus – bērnus no visiem Latvijas novadiem.

Organizēta Pirmā Rīgas bilžu grāmatu kvadriennāle “Attēlu stāsts”, kuras ietvaros plašu publicitāti ieguva divas aktivitātes – starptautiskā konferencē „Pasaule bilžu grāmatā” 2. aprīlī piedalījās 150 Latvijas bērnu literatūras un bibliotēku speciālisti, kā arī ilustratori, rakstnieki un izdevējdarbības pārstāvji. Savukārt izstādē „Attēlu stāsts” piedalījās 45 Baltijas jūras reģiona valstu mākslinieki, tika izdots kvalitatīvs izstādes katalogs.

Pieaugušo lasīšanas veicināšanai īstenotas vairākas savā starpā saistītas aktivitātes un projekti. Projektos piesaistītais finansējums 72 019 eiro. Finansēšanas avoti – KM un VKKF.

Pēc LNB jaunās ēkas atvēršanas būtiski ir palielinājušās iespējas rīkot informācijpratības apmācības lasītājiem – kopumā par pieejamajiem resursiem un to lietošanu apmācīti 1 068 lasītāji, no kuriem lielākā vairāk kā puse ir skolēni un studenti.

Realizēts projekts "Latvijas kultūras kanona vērtību popularizēšana Latvijas publiskajās bibliotēkās", kura gaitā 55 Latvijas publisko bibliotēku krājums ir papildināts ar 8 grāmatu komplektu, kas atspoguļo kanona vērtības, sagatavots konsultatīvais līdzeklis „Latvijas kultūras kanons un tā izmantošanas iespējas bibliotēkā”, izveidota ceļojošā izstāde „Latvijas kultūras kanons Latvijas Nacionālās digitālās bibliotēkas kolekcijā „Zudusī Latvija” un noticis 8 reģionālo pasākumu cikls „Latvijas kultūras kanona zīmē”, kurā piedalījās 853 dalībnieki.

2014. gadā turpinājās projekta „Bibliotēkas – mūžizglītības rezultātu izmantotājas un izplatītājas. Atbalsts Mūžizglītības programmas rezultātu ilgtspējai (DI-XL)” (ES Mūžizglītības programma, KA4) realizācija.

Nr.	Rādītāji	2013. gadā	2014. gadā	
			Plānots	Realizēts
1.	Lasīšanas veicināšanas pasākumu dalībnieki (skaits gadā).	10 000	13 500	17 230
2.	Vispārīgo un specializēto lasītāju apmācību dalībnieki (skaits gadā).	747	587	1 068

2.5. Veiktie pētījumi

LNB kopējais zinātniskajā iestādē izpildītais zinātnisko darbu apjoms pārskata gadā bija 94 892 EUR, no kuriem valsts budžeta finansējums bija 86 867 EUR un ieņēmumi no līgumdarbiem ar Latvijas Republikas juridiskām personām bija 8 025 EUR. No kopējā budžeta fundamentālajiem pētījumiem tika novirzīti 34 876 EUR un 60 016 EUR lietišķajiem pētījumiem. No minētā kopējā zinātniskā darba apjoma 46,0 % tika novirzīti humanitāro zinātņu, 43,2 % sociālo zinātņu un 10,8 % inženierzinātņu pētniecībā. Minētais kopējā finansējuma ietvaros zinātniskie darbi tika veikti zinātniskajā iestādē un šo summu veido darbaspēka izmaksas. LNB strādājošo darbinieku skaits ar doktora akadēmisko grādu 2014. gadā ir pieaudzis līdz 11, doktorantūrā studējošo skaits līdz 5.

2014. gadā sadarbībā ar kompetences centru „Informācijas un komunikāciju tehnoloģiju kompetences centrs” tika uzsākts pētījums ERAF projekta “Datu masīvu kvalitātes analizēšanas un uzlabošanas tehnoloģijas” ietvaros (kopējais finansējums LNB pētnieciskajām aktivitātēm 40 000 EUR, no tā 2014. gadā 8 025 EUR).

Tika iegūts EEZ un Norvēģijas finanšu instrumenta finansējums projekta “The impact of digital text and multimedia format on childhood learning: A multidimensional approach” sagatavošanai. Projekta pieteikums kopā ar Norvēģijas un Latvijas partneriem tika sagatavots un iesniegts, bet tālāku atbalstu neguva.

Tika realizēti vairāki VKKF atbalstīti projekti:

- Latviešu vēsturniekam Edgaram Dunsdorfam (1904 – 2002) veltīta izstāde un lasījumi;

- “Latvis. Dzīves, darba un domu liecības, 1714-1796”: Gotharda Frīdriha Stendera trīssimtgadei veltīta izstāde un izstādes katalogs;
- Projekta „Latvijas Nacionālās bibliotēkas atklāšanas gads. Pirmā kārtā” izstāde „Bēgt un atgriezties. Pirmā pasaules kara pieredze”.

2014. gadā turpinājās vairāku pētniecības projektu realizācija LNB budžeta ietvaros, kā arī tika uzsākti jauni:

- Turpinājās elektroniskās datu bāzes „Latviešu grāmatniecības darbinieki līdz 1918.gadam” izveide;
- Turpinājās Latvijas citvalodu seniespiedumu kopkataloga sērijas B izstrāde;
- Turpinājās G.F. Stendera literārā mantojuma digitālā tekstu korpusa izveide;
- Tika uzsākts saistīto datu projekts “Raiņa un Aspazijas mantojums 21.gadsimta sabiedrībai” sadarbībā ar LNA u.c. kultūras un atmiņas institūcijām.

Plašāka informācija par LNB zinātnisko darbību pieejama “LNB Zinātniskās darbības pārskats par 2014. gadu”².

2.6. Pakalpojumi

Likumā „Par Latvijas Nacionālo bibliotēku”, „Bibliotēku likumā”, „Obligāto eksemplāru likumā” un pārējos normatīvajos aktos noteikto funkciju izpildei LNB sniedz plašu publisko pakalpojumu klāstu, kuru galvenās mērķauditorijas ir plaša sabiedrība, bibliotēkas un izdevēji. Saskaņā ar “Bibliotēku likuma” 5. pantā noteikto lietotāju apkalpošana, bibliotēkas informācijas sistēmu izmantošana, kā arī citi pamata pakalpojumi sabiedrībai tiek sniegti bez maksas. Atsevišķus pakalpojumus, kas noteikti 2013. gada 17. septembra MK noteikumos Nr. 859 „Latvijas Nacionālās bibliotēkas publisko maksas pakalpojumu cenrādīs” LNB sniedz par maksu, kas veido LNB pašu ieņēmumus.

2.6.1. Starpiestāžu pakalpojumi

Starpbibliotēku abonements: LNB Latvijas bibliotēkām un to lasītājiem piedāvā par maksu izmantot starpbibliotēku abonementa pakalpojumu, kas ļauj ikvienam Latvijas iedzīvotājam sev tuvākajā bibliotēkā pasūtīt un lasīt izdevumus kā no LNB, tā arī no citu Latvijas bibliotēku krājumiem.

Praktiskie pakalpojumi bibliotēkām: LNB saskaņā ar „Obligāto eksemplāru likuma” nosacījumiem veic obligātā eksemplāra vienību sadali citām Latvijas bibliotēkām, uztur bibliotēku apmaiņas fondu, kas ļauj jebkurai Latvijai bibliotēkai papildināt savus krājumus ar darbiem, kas vairs nav vajadzīgi citās bibliotēkās, veic grāmatu dāvinājumu sadali, administrē vērtīgo grāmatu iegādes programmas Latvijas bibliotēkām un bērnu un jauniešu lasīšanas veicināšanas programmas „Bērnu žūrija”, „Grāmatu starts”, „Ziemeļvalstu bibliotēku nedēļa”, „Stāstu laiks”. Tāpat LNB piedāvā citām Latvijas bibliotēkām ceļojošās izstādes.

² <http://lnb.lv/lv/par-instituciju/gada-parskati>

Bibliogrāfiskie pakalpojumi: LNB veido nacionālo izdevumu bibliogrāfiskos ierakstus un autoritatīvos ierakstus, kurus pēc tam bez maksas var izmantot visas Latvijas bibliotēkas savu krājumu aprakstīšanai, kā arī īsteno Nacionālā kopkataloga kvalitātes kontroli.

Konsultatīvais atbalsts: LNB sniedz konsultācijas ar bibliotēku darbību saistītos jautājumos visām Latvijas bibliotēkām, kas ļauj paaugstināt Latvijas bibliotēku sniegto pakalpojumu kopējo kvalitāti. Galvenās konsultāciju jomas ir katalogizācija (MARC 21 un AACR2 standarti), indeksācija (klasifikācija un priekšmetošana), bibliogrāfisko aprakstu veidošana, metadatu veidošana, bērnu un jauniešu bibliotēkārā apkalpošana, lasīšanas veicināšanas pasākumu īstenošana, kultūras mantojuma digitalizācija, autortiesības bibliotēkās, bibliotēku nozares formālā un neformālā izglītība, izstāžu darbs, bibliotēku darba stratēģiskā plānošana un pārvaldība, krājumu, tai skaitā elektronisko, veidošana u.c.

Profesionālās pilnveides pakalpojumi: LNB ir LR Izglītības un zinātnes ministrijas Izglītības iestāžu reģistrā reģistrēta profesionālās tālākizglītības un pilnveides izglītības iestāde (apliecība Nr.3360300678, 2008. gada 25. jūnijs), kura LNB Mācību centrā īsteno Latvijas bibliotekāru dažāda līmeņa profesionālo pilnveidi, tai skaitā arī pēcstudiju izglītību. Centrs piedāvā kursus un apmācību programmas dažādām publisko, zinātnisko, speciālo un izglītības iestāžu bibliotēku darbinieku mērķgrupām. Tāpat tiek organizēti arī tematiski semināri, sanāksmes un praktiskumi bibliotēku nozares speciālistiem kā LNB telpās, tā citās Latvijas bibliotēkās, un, piesaistot LNB speciālistus, atbalstīti reģionālo bibliotēku un bibliotēku mācību centru rīkoti profesionālās pilnveides pasākumi.

Standartu, terminu un vadlīniju veidošana: Sadarbībā ar Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas Informācijas un dokumentācijas terminoloģijas apakškomisiju LNB veic bibliotēku nozares terminu izstrādi un uztur bibliotēku, muzeju un arhīvu terminu datubāzi, un sadarbībā ar Muzeju, arhīvu, bibliotēku darba standartizācijas tehnisko komiteju (MABSTK) veic atmiņas institūciju standartu adaptēšanu un izstrādi. Tāpat LNB bibliotēku vajadzībām veido arī bibliotēku darba vadlīnijas un metodiskos materiālus.

Statistikas veidošana: LNB apkopo bibliotēku nozares statistiku, kā arī apkopo un analizē bibliotēku darbības atskaites. LNB veido valsts statistiku par Latvijas izdevējdarbību un publicē ikgadēju e-izdevumu „Latvijas izdevējdarbības statistika“.

Nozares informācijas veidošana un izplatīšana: LNB veido Latvijas bibliotēku portāla www.biblioteka.lv saturu, izdot nozares informācijas biļetenu „Bibliotēku konsultatīvā centra informatīvais biļetens” un zinātnisko žurnālu „LNB raksti”, veido plakātu „Kalendārs bibliotēkām”, divas reizes mēnesī publicē e-biļetenu „Latvijas jaunākās grāmatas” un „Periodikas rādītājs”, organizē profesionālo diskusiju klubus „Gūtenberga galaktika” un “Tiksimies bibliotekāru stavā”, kā arī uztur vairākas bibliotekāro darbinieku vēstkopas.

2.6.2. Komerpcakalpojumi

Šobrīd LNB maksas pakalpojumu klāstu pamatā veido kopēšanas, drukāšanas, skenēšanas un dokumentu elektroniskās piegādes pakalpojumi bibliotēkas lasītājiem, starpbibliotēku abonementa un starptautiskā starpbibliotēku abonementa pakalpojumi, personālā abonementa pakalpojumi un soda naudas par novēlotu izsniegto izdevumu atgriešanu. Uzziņu informācijas centrs sniedz augstas pievienotās vērtības informācijas pakalpojumus kā fiziskām, tā juridiskām personām: veic padziļinātu informācijas meklēšanu, veido tematiskus bibliogrāfiskos sarakstus, informācijas apkopojumus un

preses apskatus. Fiziskām un juridiskām personām pieejami arī bibliotēkas materiālu digitalizācijas pakalpojumi un sietuves pakalpojumi. Izdevējiem tiek sniegti UDK šifru, ISBN, ISMN, ISSN numuru un ISSN svītrkodu piešķiršanas pakalpojumi. Muzejiem un citām atmiņas institūcijām tiek nodrošināta iespēja saņemt izdevumus no LNB speciālajiem krājumiem eksponēšanas nolūkiem. Savukārt jebkuram interesantam ir iespēja iegādāties LNB izdotos bibliogrāfisko rādītājus un citus izdevumus.

Būtisku daļu ieņēmumu veido telpu un audiovizuālā aprīkojuma nomas pakalpojumi. LNB piedāvā pasākumiem izīrēt vairāk kā 20 telpas ar kopējo platību 5 300 m² – konferenču un koncertu zāli ar 380 cilvēku ietilpību, konferenču centru ar 400 cilvēku ietilpību, izstāžu zāles, kamerzāli, pasākumu telpas 11. un 12. stāvā un citas telpas – koncertu, izrāžu, kino seansu, konferenču, semināru, diskusiju, izstāžu, prezentāciju, simpoziju un citu pasākumu rīkošanai zinātnes, izglītības un kultūras jomā. Īrei tiek piedāvātas arī mācību klases un datorklases. Līdz ar telpām ir iespējams iznomāt arī to audiovizuālo aprīkojumu – apskaņošanas sistēmas, ekrānus, interaktīvās tāfeles, projektorus, videotelekonferenču iekārtas u.t.t.

2.6.3. Publiskie pakalpojumi

Grāmatu, periodisko izdevumu, audiovizuālo materiālu u.c. krājuma vienību izsniegšana: LNB krājumā ir vairāk kā 4 miljoni vienību, kas pieejamas bibliotēkas lasītājiem. Krājuma pamatā ir t.s. nacionālais krājums, kuru papildina speciālie krājumi – retumi un rokraksti, grafiskās mākslas darbi, notis, kartes, audiovizuālie izdevumi, sīkiespiedumi – un nozaru krājumi, kurus pamatā veido izdevumi svešvalodās LNB profilajās zinātņu jomās, pirmkārt sociālajās un humanitārajās zinātnēs. LNB materiālus izsniedz izmantošanai tikai LNB lasītavās, piedāvājot iespēju nepieciešamos izdevumus iepriekš rezervēt. Atsevišķām lasītāju grupām par maksu ir pieejams personālā abonementa pakalpojums. LNB jaunajā ēkā lasītājiem 350 000 krājuma vienības tiks padarītas pieejamas brīvpieejas režīmā.

Starptautiskais starpbibliotēku abonements: LNB saviem lasītājiem piedāvā par maksu izmantot starptautiskā starpbibliotēku abonementa pakalpojumus, gadījumos, ja LNB un citu Latvijas bibliotēku krājumā vai abonētajās datu bāzēs nav lasītājiem nepieciešamā izdevuma, pasūtot to no ārvalstu bibliotēkām.

Elektronisko resursu izmantošana: LNB lasītājiem piedāvā izmantot vairāk kā 1000 e-grāmatas, kā Latvijā izdotās, tā nozaru krājumiem piederošas, un 30 elektroniskās datu bāzes, gan vispārīgas Latvijā veidotas datu bāzes (LETA, Letonika.lv, Lursoft, NAIS u.c.), gan nozīmīgākās ārvalstu nozaru datu bāzes (EBSCO, Emerald, JSTOR, ScienceDirect, SCOPUS u.c.). Autortiesību ierobežojumu dēļ vairums datu bāžu izmantojamas tikai bibliotēkas telpās.

Uzziņas un konsultācijas: LNB sniedz lasītājiem uzziņas un konsultācijas par LNB pakalpojumiem un to pieejamību, LNB krājumu, informācijas meklēšanu LNB elektroniskajos un tradicionālajos informācijas resursos (elektroniskajā katalogā, datubāzēs, digitālajā bibliotēkā, kartīšu katalogos, kartotēkās), internetā un citu Latvijas un lielāko pasaules bibliotēku informācijas resursos. Pēc pieprasījuma tiek sagatavotas precizējošas, adresālās, tematiskās un faktogrāfiskās uzziņas. Tiek sniegts pakalpojums „Jautā bibliotēkaram” – iespēja uzdot jautājumu par LNB, tās krājumiem un pakalpojumiem, izmantojot e-pastu.

Kopēšana, drukāšana un iesiešana: LNB saviem lasītājiem par maksu piedāvā iegūt kā melnbaltas, tā krāsainas kopijas no bibliotēkas krājuma vienībām. Jaunajā ēkā šo pakalpojumu

papildinās arī iespēja izgatavot digitālas kopijas. Tiek nodrošināta arī izdruku veikšana no digitālajiem resursiem, kā arī izdevumu iesiešanas pakalpojums.

Digitālo kopiju piegāde: LNB piedāvā lasītājiem iespēju attālināti par maksu pasūtīt digitālas izdevumu kopijas; atkarībā no izdevuma autortiesību statusa ir iespējams iegūt vai nu darba fragmentu, vai visa izdevuma kopiju, kuru LNB piegādā pa e-pastu vai tiešsaistē.

Lasītāju apmācība: LNB piedāvā lasītājiem apmācību kursus informācijpratības jomā: informācijas meklēšana LNB elektroniskajā katalogā un valsts nozīmes kopkatalogā; informācijas meklēšana Analītikas (žurnālu, avīžu rakstu) datubāzē; informācijas meklēšana LNB digitālajā bibliotēkā; informācijas meklēšana LNB tiešsaistes abonētajās datubāzēs, informācijas meklēšana internetā.

Ekskursijas: LNB piedāvā ekskursijas pa bibliotēku, kurās interesenti var iepazīties ar LNB lasītavām, krājumiem un pakalpojumiem.

Izstādes: LNB katru gadu veido ievērojamu skaitu izstāžu, sākot ar nelielām izstādēm lasītavu telpās, kurās lasītāji var iepazīties ar krājuma jaunieguvumiem un atklāt LNB krājuma daudzveidību, un beidzot ar nozīmīgām tematiskām izstādēm, kas pēc to izstādīšanas LNB nereti pēc tam tiek izstādītas arī citās Latvijas bibliotēkās, kā arī ārvalstīs.

Bibliogrāfiskā informācija (tiešsaistes pakalpojums): LNB nodrošina ikvienam iespēju iepazīties ar LNB krājumiem un atrast nepieciešamos izdevumus tās veidotajos elektroniskajos tiešsaistes katalogos un datubāzēs. LNB katalogu un datubāžu sistēmu veido elektroniskais katalogs, digitalizēti kartīšu katalogi, nacionālas nozīmes bibliogrāfiskās datubāzes, tai skaitā nacionālā analītikas datu bāze, kura apkopota informācija par publikācijām presē, kā arī atsevišķām nozarēm veltītas tematiskas datubāzes. Katalogā tiek nodrošināta iespēja rezervēt nepieciešamos izdevumus, saglabāt meklēšanas rezultātus, veidot kolekcijas e-plauktā un skatīt informāciju par rezervētajām un izsniegtajām grāmatām un to nodošanas termiņiem.

Latvijas Nacionālā digitālā bibliotēka (tiešsaistes pakalpojums): LNB savu krājumu digitalizāciju veic jau kopš 1999. gada un kopš 2008. gada veido Latvijas Nacionālo digitālo bibliotēku. To veido digitalizētie LNB un tās satura partneru krājumu materiāli (periodiskie izdevumi, grāmatas, kartes, attēli, audiovizuālie materiāli) un Latvijas tīmekļa vietņu arhīvs. Periodikas portālā ir iekļauti aptuveni 3 000 nosaukumu laikraksti un žurnāli, kopā vairāk nekā 3 miljoni lappušu, no tiem publiski pieejami izdevumi, kas izdoti līdz 1943. gadam. Grāmatu portālā ir pieejamas aptuveni 6 000 grāmatas, kopā vairāk nekā 1,5 miljoni lappušu, kas izdotas sākot ar 1677. gadu, no tām apmēram 1 000 grāmatas pieejamas publiski. Abi šie resursi nodrošina pilnteksta meklēšanu un bagātīgas personalizācijas iespējas. Karšu portālā iekļauti vairāki tūkstoši karšu, kas izdotas laikā no 17. gs. sākuma līdz mūsdienām, un tas nodrošina vēsturisko karšu pārlūkošanu, vietvārdu meklēšanu un vēsturisko kartogrāfisko datu salīdzināšanu ar mūsdienu datiem. Attēlu kolekcija „Zudusī Latvija” sniedz iespēju aplūkot vairāk kā 30 000 foto uzņēmumu, kas atspoguļo Latvijas vēsturi. Skaņu ierakstu kolekcija ļauj noklausīties vairāk kā 70 gadus vecus mūzikas ierakstus, kā arī Latvijas politiķu runas. Latvijas tīmekļa vietņu arhīvu veido apmēram 3 000 Latvijas tīmekļa vietnes, kas izlases veidā vāktas kopš 2008. gada. Daļa digitālo objektu pilnībā pieejami visai sabiedrībai, taču daļa autortiesību ierobežojumu dēļ aplūkojami tikai LNB un Latvijas publisko bibliotēku telpās.

2.6.4. Izdevējdarbība

LNB Reto grāmatu un rokrakstu nodaļas izdevums: *Latvis. Dzīves, darba un domu liecības, 1714-1796* : Gotharda Frīdriha Stendera trīssimtgadei veltītās izstādes katalogs (sast. I. Klekere).

LNB Bibliogrāfijas institūta e-izdevumi: *Latvijas izdevējdarbības statistika 2013* (sast. G. Lodziņa, L. Gūtmane), *Latvijas jaunākās grāmatas* (sast. I. Krūmiņa, G. Silirova, red. I. Dukure; 24 izdevumi), *Periodikas rādītājs 2013* (L. Bērziņa, G. Smagare).

LNB Bibliotēku konsultatīvais centra e-izdevumi: *Latvijas kultūras kanons un tā izmantošanas iespējas bibliotēkā* (aut. Māra Jēkabsons), *Inovācijas bibliotēkās* (aut. M.Krasovska), *Kalendārs bibliotēkām 2015.gadam* (aut. A. Štrāle), *Bibliotēku konsultatīvā centra informatīvais biļetens* (2 izdevumi), *Pērļu zvejnieks* (aut. L. Piešiņa).

2.7. Uzlabojumi institūcijas vadībā un organizācijā

2014. gada sākumā tika apstiprināta LNB darbības stratēģija 2014.–2018. gadam, kurā iezīmēti galvenie LNB attīstības virzieni turpmākajiem 5 gadiem un uzsākta stratēģijas ieviešana, kā arī uzsākta pāreja uz departamentu līmeņa plānošanas-atskaišu sistēmas ieviešanu. Tika uzsākts darbs pie kvalitatīvo rezultātīvo rādītāju un rādītāju rokasgrāmatas izveides, kā arī izstrādātas jaunas plānošanas un pārskatu veidnes ar mērķi sakārtot un vienkāršot atskaišu veidošanas procesu, kā arī izstrādāt stratēģijas ieviešanu padarīt par regulāru darba procesu sastāvdaļu.

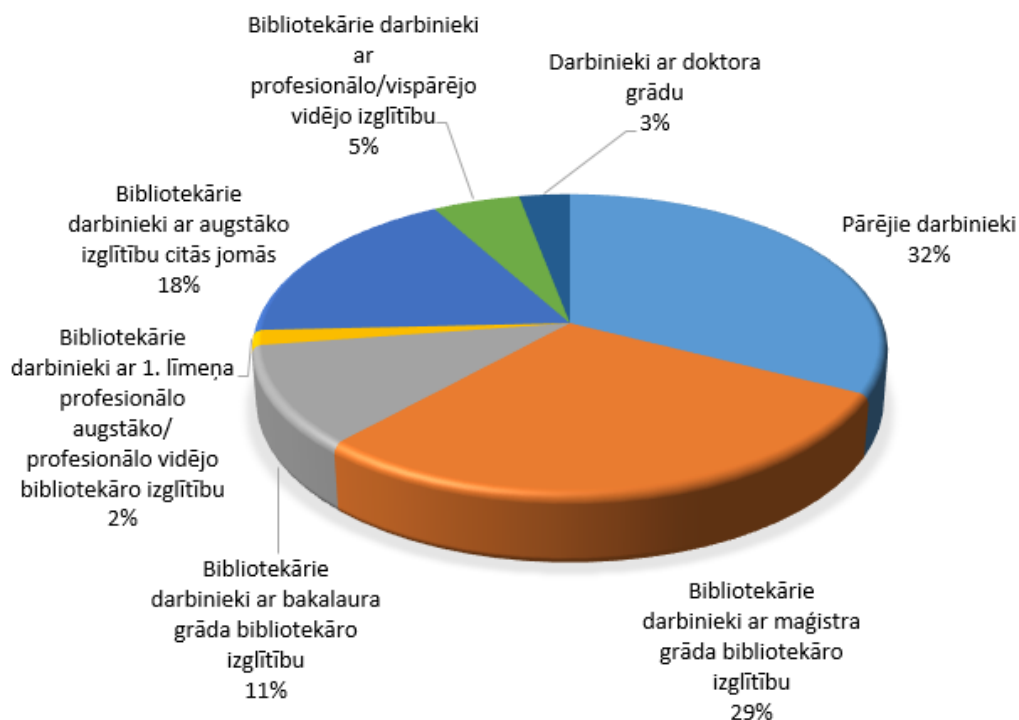
Izveidota un darbu sākusi jauna struktūrvienība “Komunikācijas un mārketinga nodaļa”. No divu darbinieku sastāva 2013. gadā jaunā struktūrvienības izaugusi līdz 21 darbiniekam 2014. gadā, piesaistīti speciālisti, kas spēj operatīvi un kvalitatīvi funkcionēt pārmaiņu apstākļos un nodrošināt iespēju LNB jaunajā ēkā profesionāli organizēt plaša mēroga vietējas un starptautiskas nozīmes pasākumus un izstādes.

LNB Speciālo krājumu departamenta Letonikas un Baltijas centrā tika izveidots Pētniecības sektors dr. philol. Viestura Zandera vadībā. Kopumā tajā pētniecisko darbu veic 5 pētnieki, galvenokārt grāmatniecības vēstures, letonikas izpētes un bibliotēku vēstures jomās.

3. Personāls

2014. gadā būtiski palielināta bibliotēkas personāla kapacitāte informācijas tehnoloģiju, mārketinga, sabiedrisko attiecību, pasākumu un ekskursiju organizēšanas, norišu telpu apsaimniekošanas jomās.

Tika veikta sarežģīta daudzpakāpju personāla atlase un bibliotēkas nodrošināšana ar profesionāliem speciālistiem. Pagājušajā gadā darbā pieņemti 85 darbinieki, kas ir 23 % no kopējā personāla skaita. Tajā pat laikā 73 darbinieki (20%) ir pārtraukuši darba attiecības. Ir notikusi būtiska cilvēkresursu nomaīņa. Vidējais amata vietu skaits – 380. No 249 bibliotekārajiem darbiniekiem 229 ir sievietes. 2014. gadā LNB darbinieki dažādos profesionālās pilnveides un tālākizglītības programmās un pasākumos piedalījušies 535 reizes.

4. grafiks. LNB darbinieku sadalījums (% no kopējā skaita).

2014. gadā pieņemto darbinieku vidējais vecums bija 30 gadi. Ņemot vērā, ka arī iepriekšējā gadā pieņemto darbinieku vidējais vecums bija līdzīgs, var apgalvot, ka būtiski ir izmainījusies tradicionālā bibliotēkas vecuma struktūra. Pieaudzis bibliotēkā nodarbināto vīriešu skaits. Neraugoties uz paaugstinātas intensitātes darbu, jaunie darbinieki sekmīgi tika integrēti bibliotēkas vidē, bibliotēkai nezaudējot sev raksturīgo „seju”.

4. Komunikācija ar sabiedrību

2014. gadā veiksmīgi tika realizētas LNB zīmola komunikācijas kampaņas, kas rezultējās LNB vēsturē vēl nepieredzētā publikāciju skaitā medijos un sociālajos tīklos, kā arī ievērojamā LNB tīmekļvietņu apmeklējuma pieaugumā.

Kā nozīmīgākās komunikācijas kampaņas jāmin „Gaismas ceļš– Grāmatu draugu ķēde”, LNB atklāšanas komunikācijas aktivitātes, karnevāls „Gribu iet uz bibliotēku”, „Tautas grāmatu plaukts”, Baltijas ceļa 25. gadadienas un *Europeana* kampaņa, kā arī raidījumu cikls „Septiņas Eiropas Gaismas pilis” par mūsdienīgām Eiropas bibliotēkām. Kopumā 2014. gadā tika sagatavotas un medijiem izplatītas 200 preses relīzes, sagatavotas 285 ziņas un publicētas LNB mājaslapā, bijušas 924 publikācijas.

Sociālās saziņas vietnēs *Twitter*, *Facebook*, *Draugiem*, *Instagram*, sagatavoti un digitālajā vidē izplatīti 33 video klipī. Kopējais publikāciju skaits Latvijas un ārzemju medijos sasniedza 1 920 vienības. LNB profilu sekotāju skaits sasniedza 14 000 interesentus.

Notika vairākas preses konferences, no kurām nozīmīgākās bija sakarā ar LNB lentes griešanu (60 apmeklētāju), LNB atklāšanu (50 apmeklētāju) un LNB krājuma pārvešanu uz jauno LNB ēku (15 apmeklētāju).

Veiksmīgi īstenojusies sadarbība ar LNB Atbalsta biedrību, īstenojot projektu “Septiņas Eiropas Gaismas pilis”, kas deva iespēju Latvijas iedzīvotājiem ielūkoties septiņās mūsdienīgās Eiropas bibliotēkās septiņu raidījuma ciklu ietvaros, kā arī ir uzsākta sadarbībā suvenīru līnija ar LNB jaunās ēkas motīviem izveidē.

LNB Atbalsta biedrība ir arī lielākais LNB ziedotājs, ar kura finansiālo atbalstu tika iegādāts *Steinway & Sons* koncertflīģelis (ziedojums 74 042,79 EUR) Ziedoņa zālei.

5. Plānotie pasākumi 2015. gadā

Nodrošināt LNB darbības pilnvērtīgu atsākšanu pēc ES prezidentūras beigām, t.sk. krājuma un aprīkojuma pārvietošanu, kā arī testa režīmā uzsākt lasītāju apkalpošanu 24/7 režīmā.

Uzsākt Latvijas simtgadei veltītas pētījumu un pasākumu programmas “Latvija Eiropas kultūras telpā ceļā uz valsts gribu un valsts formu” īstenošanu, uzsākt monogrāfijas par LNB simtgadi izveidi.

Turpināt 2014. gada nogalē uzsākto Latvijas Nacionālās enciklopēdijas projekta īstenošanu – izveidot enciklopēdijas padomi, zinātnisko padomi un redakciju, pielāgot un pilnveidot tehnoloģisko platformu, izstrādāt satura veidošanas vadlīnijas un veidot enciklopēdijas saturu.

LNB izveidot digitālā kultūras mantojuma kompetences centru un uzsākt darbu pie vadlīniju, standartu un terminu pilnveides (t.sk. izstrādāt bāreņdarbu rūpīgās meklēšanas vadlīnijas), kā arī sniegt sniegtas konsultācijas citam kultūras institūcijām.

Nodrošināt sekmīgu ES struktūrfondu piesaisti digitalizācijai – koordinēt programmas koncepcijas un projektu pieteikumu izstrādi, respektējot un līdzsvarojot visu kultūras nozaru vajadzības.

Turpināt nacionālās bibliogrāfiskās informācijas konvertēšanu elektroniskā formātā, realizēt pakāpenisku pāreju uz pilnīgu LNB krājuma apraksta pieejamību elektroniski un paplašināt digitāli dzimušā mantojuma vākšanu.

Iesaistīties starptautiskos projektos, nodrošinot Latvijas kultūras mantojuma starptautisku pieejamību un vairojot atpazīstamību digitālā vidē (*Europeana*, īpaši *Europeana Sounds* projekta realizācija).

Veidot jaunas digitālās kolekcijas un e-pakalpojumus, t.sk. veidot Raiņa un Aspazijas kolekciju (inovatīvu tehnoloģiju adaptēšanas un sadarbības projekts), nacionālo zinātnisko publikāciju repozitoriju *Academia (Open Access)*, trimdas fotoattēlu kolekciju, Kultūras kanona jauno mājas lapu un attīstīt Latvijas Nacionālās digitālās bibliotēkas vienoto resursu meklētāju.

Attīstīt nacionālos bibliogrāfiskos resursus, t.sk. īstenojot RDA standarta ieviešanu.

Uzsākt bibliotekāru neformālās izglītības eksaminācijas centra izveidi.

Īstenot rakstpratības, lasītprasmes, informācijpratības un mediju pratības programmas, t.sk. turpināt īstenot *Bērnu un jauniešu žūrijas* programmu, attīstīt sadarbību zinātnieku informācijpratības uzlabošanai, īstenot skolotāju informācijpratības apmācību programmu.

Īstenot ES prezidentūras programmas pasākumus, t.sk. organizēt EBLIDA konferenci, *Europeana* darbsemināru un Raiņa-Aspazijas konferenci.

Izveidot Grāmatniecības muzeja ekspozīciju, lai to atklātu 2016. gadā, un attīstīt LNB organizēto pasākumu programmu, t.sk. nodrošināt starptautisku un lokālas nozīmes konferenču un semināru norisi, veidot lasījumus, izstādes u.c. norises.

Optimizēt ēkas izmantošanas izmaksas un palielināt pašu ieņēmumus, īstenojot mārketinga stratēģiju un biznesa plānu.

LNB direktors

A. Vilks

27.06.2015

J. Ķikāne 67365220

jana.kikane@lnb.lv